

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

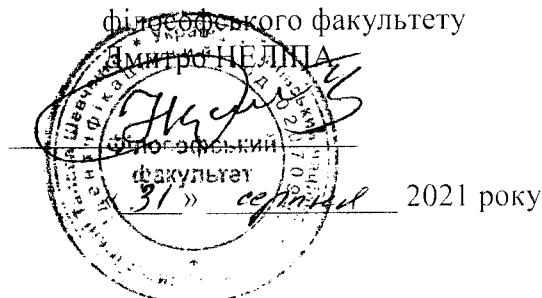
Філософський факультет

Кафедра теоретичної і практичної філософії

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заст. декана
філософського факультету

Емиліо ЧЕЛІЦА
31» *септ* 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ ТА ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ

для студентів

галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 033 Філософія
освітній рівень перший (бакалаврський)
освітня програма Філософія
спеціалізація -
вид дисципліни обов'язкова

Форма навчання денна
Навчальний рік 2021/2022
Семестр III
Кількість кредитів ECTS 6
Мова викладання, навчання та оцінювання українська
Форма заключного контролю іспит

Викладачі: Бойченко М.І., д. філос. н., професор, професор кафедри теоретичної і практичної філософії;

Якубіна В.Л., к.ф.н., доцент, доцент кафедри теоретичної і практичної філософії

Пролонговано: на 2022/2023 н.р. *ЕМ* (Т.Метелова) «31» *08* 2022 р.

на 202__/202__ н.р. _____ (підпис, ПІБ, дата) «__» 202__ р.

КИЇВ – 2021

Розробники: Бойченко М.І., д. філос. н., професор, професор кафедри теоретичної і практичної філософії;

Якубіна В.Л., к. філос. н., доцент, доцент кафедри теоретичної і практичної філософії

Затверджено

« 27 » серпня 2021 р.

Зав. кафедри теоретичної і практичної філософії

 (Людмила ШАШКОВА)

Протокол № 1 від « 27 » серпня 2021 р.

Схвалено науково - методичною комісією філософського факультету

Протокол від «31» серпня 2021 року № 2

Голова науково-методичної комісії (Ірина МАСЛІКОВА)

«31» серпня 2021 року

Пролонговано на 2022-2023 н.р. Протокол № 2 від 31 . 08 . 2022 р.

ВСТУП

1. Мета дисципліни – оволодіння студентами знаннями про основні засади соціального розвитку та відповідними вміннями їхнього застосування у науково-теоретичній роботі, викладанні навчальних дисциплін соціогуманітарного профілю, аналітичній діяльності та суспільно-політичній практиці.

2. Вимоги до вибору навчальної дисципліни:

1. До початку вивчення цього курсу студенти мають **знати** загальні уявлення про теоретичну і практичну філософію; про специфіку філософських проблем у їхньому стосунку до історії й суспільного життя; про засади критичного осмислення соціально-філософських концепцій, історичної проблематики: наприклад, тема достовірності минулого чи споминів індивідів; про загальну структуру світогляду та теоретичної і практичної діяльності людини з метою їх використання у різних сферах соціальної практики;
2. **Вміти** здійснювати аналітичну роботу; збирати та інтерпретувати наявну інформацію, обробляючи основну літературу з практичної та теоретичної філософії, ставити загальні цілі і основні завдання філософських досліджень; оперувати основними складовими теоретичної і практичної філософії у повсякденному житті і загальній соціальній практиці; полемізувати стосовно ключових соціально-філософських проблем, пов'язаних із історичними етапами індустріальності та постіндустріальності й культурою постмодерну;
3. **Володіти елементарними навичками** розв'язувати задачі та практичні проблеми у процесі навчання; опрацьовувати літературу з теоретичної та практичної філософії; обґрунтовувати цілі та напрямки досліджень з філософії, зокрема аналізувати історичні проблеми різних соціальних практик, прогнозувати відповідні тенденції та наслідки їх розвитку, розробляти моделі їх можливого вдосконалення; здійснювати різні види дослідницької роботи (анотації, таблиці ключових понять, бібліографії, есе) щодо тематики соціальної філософії і філософії історії; належним чином представляти результати проведених досліджень (брати участь у роботі малих груп й дебатах); здійснювати комунікацію в професійному середовищі.

3. Анотація навчальної дисципліни: дисципліна *Соціальна філософія та філософія історії* належить до переліку обов'язкових навчальних дисциплін та викладається у III семестрі бакалаврату.

Соціальна філософія розкриває взаємозв'язок наявного і належного у соціальній реальності, взаємозалежності соціальних знань і соціальних цінностей у соціальному пізнанні та сприяє виявленню та виробленню принципів методології, пізнання та перетворення соціальної дійсності. Соціальна філософія постає як узагальнення спеціальних (регіональних) філософських теорій, які досліджують окремі сфери суспільного життя – філософії права, філософії релігії, філософії економіки, філософії політики, філософії мистецтва тощо. Соціальна філософія постає як універсальна соціальна теорія щодо спеціальних соціальних теорій – теорії соціальної дії, теорії соціальної комунікації, теорії соціальних систем, теорії особистості тощо. Також соціальна філософія дає обґрунтування застосуванню, і зокрема сумісності, різних методологій у сфері соціального пізнання – функціоналізму, інституціоналізму, структуралізму, соціальній феноменології, аксіології тощо.

Соціальна філософія набуває своєї інституалізації на початку XX століття, хоча окремі соціально-філософські проблеми отримували свій аналіз впродовж усієї історії філософії – з найдавніших часів і до сучасності. Піднесення ролі соціальної філософії пов'язане зі зростанням суспільної ролі соціальної критики, яка набуло особливого запиту зі становлення ліберальної демократії. Історично першою і найбільш впливовою у свій час формою соціальної філософії була філософія марксизму, яка від своєї появи отримала численних і радикальних критиків, що породило низку альтернативних марксизму класичних соціальних теорій.

Узагальнення досягнень різних соціальних теорій потребує широкого соціально-філософського синтезу, який можна здійснити на основі інституційного аналізу, теорій модернізації, теорій глобалізації, теорій соціальних спільнот, аксіології та теорії особистості.

Філософія історії розкриває сенс та основні епістемологічні, світоглядні та праксеологічні призначення концепту історії. Саме концепт історії відіграє фундаментальну роль у людських рефлексіях, адже він апелює до агентності, змін, пам'яті, уяви, фантазії, темпоральності, ролі життєвих обставин (рівня матеріального виробництва, інформаційних технологій etc.) у інтерсуб'єктивних комунікаціях та до трактувань історичних подій.

Послідовно й докладно, у процесі дослідження трьох рівнів: -мікро, -мезо, - макро, розглядається специфіка таких питань:

1) Із чого складається історія – індивідуальних дій, впливів харизматичних лідерів та повстань мас, соціальних структур, періодів, релігій, цивілізацій?

2) Чи є історія незалежною від нас й наших очікувань, чи має взагалі історія сенс, яким чином й куди вона спрямована?

3) Що включає в себе концепт історичного знання, репрезентації та пояснення історії?

4) Яким чином «реальна віртуальність» та «інформаціональність» впливають на історичний розвиток?

Для успішного опрацювання тем курсу необхідно систематично використовувати іншомовні матеріали (англомовні), у цьому є певна наукова доцільність, оскільки – метою університетської освіти є надання доступу студентам до вивчення спектру першоджерел, однак багатьох потрібних перекладів українською мовою досі немає.

4. Завдання (навчальні цілі) – сформувати у студентів систему знань щодо соціальної філософії та філософії історії, розкрити основні ідеї класичних соціальних та історичних теорій, компетенції щодо теоретичного та практичного використання їхніх базових положень, аналізу проблематики співвіднесення інституційних та позаінституційних аспектів соціального життя, концептуального розуміння сутнісних аспектів специфіки перебігу соціально-політичних процесів сучасного суспільства, а також філософські рефлексії щодо історичних етапів розвитку людства на класичних рівнях: -мікро, -мезо і –макро.

Дисципліна спрямована на формування наступних програмних компетентностей:

ЗК 13. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

ФК 1. Усвідомлення сенсу філософії, її дисциплінарного розмаїття та місця в системі культури

ФК 3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про розвиток основних філософських ідей, учень та напрямків

ФК 8. Здатність оперувати філософською термінологією для розв'язання професійних завдань

ФК 13. Здатність брати участь у наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії.

5. Результати навчання:

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація 4. автономність та відповідальність)		Методи викладання і навчання	Методи оцінювання	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
	Знати:			
1.1	предмет, методи, теоретичні основи соціальної філософії та філософії історії;	Лекція, самостійна робота	Контрольна робота, контрольна робота (тестування), іспит	6

1.2	основну проблематику соціальної філософії та філософії історії, принципи концептуальної побудови знань про суспільство та його розвиток	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, іспит	8
1.3	принципи пізнання, методології теоретичного та практичного опанування проблематику соціальної філософії та філософії історії;	Лекція, самостійна робота	Контрольна робота, контрольна робота (тестування), іспит	6
1.4	класичні соціальні теорії та сучасні соціально-філософські та філософсько-історичні концепції – як їхні теоретичні засади, так і належні умови їхнього практичного адекватного застосування для пізнання наявних соціальних процесів, так і для наукового передбачення, програмування і підготовки майбутніх соціальних змін;	Самостійна робота	Конспект першоджерел, іспит	6
1.5	новітні типології сучасних концепцій соціальної філософії та філософії історії;	Семінар, самостійна робота	Усна доповідь, контрольна робота, контрольна робота (тестування), іспит	6
1.6	особливості нової концептуалізації засобами соціальної філософії та філософії історії.	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, інтерактивна робота у малій групі та презентація її результатів, іспит	8
Вміти:				
2.1	демонструвати знання спеціалізованої літератури із соціальної філософії та філософії історії;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, інтерактивна робота у малій групі та презентація її результатів, іспит	5
2.2	пояснювати історичні, раціональні та ціннісні умови формування сучасних концепцій соціальної філософії та філософії історії;	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, конспект першоджерел, інтерактивна робота у малій групі та презентація її результатів, іспит	5
2.3	пояснювати плюралістичність сучасних концепцій соціальної філософії та філософії історії;	Семінар, самостійна робота	Есе, створення таблиці ключових понять, складання бібліографії, контрольна робота, контрольна робота (тестування)	5
2.4	здійснювати дослідження сучасних концепцій соціальної філософії та філософії історії, спираючись на наукові критерії класифікації та оцінювання та уникаючи різних видів упередженості та некритичності;	Семінар, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, інтерактивна робота у малій групі та презентація її результатів,	5
2.5	здійснювати порівняльне дослідження трьох та більше можливих пояснень	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії	5

	конкретних соціальних процесів з позицій сучасних концепцій соціальної філософії та філософії історії;	робота		
2.6	здійснювати експертну оцінку конкретних проблемних соціальних ситуацій з позицій сучасних концепцій соціальної філософії та філософії історії.	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії	5
	Комунікація:			
3.1	демонструвати здатність до вільної комунікації мовою навчання;	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, доповнення та участь у дискусії	4
3.2	використовувати знання іноземних мов для аналізу інформаційних інтернет-ресурсів, читання новітньої соціально-філософської та філософсько-історичної літератури в підготовці до семінарських занять та написання самостійних робіт;	Семінари	Інтерактивна робота у малій групі та презентація її результатів	4
3.3	презентувати результати проведених наукових досліджень та здійсненої самостійної роботи у вигляді доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів;	Семінари	Усні доповіді, дискусії, інтерактивна робота у малій групі та презентація її результатів	4
3.4	брати участь у фахових дискусіях в процесі аудиторної роботи;	Семінари	Дискусії	4
3.5	вести полеміку стосовно питань соціальної філософії та філософії історії в умовах високої складності конкретних соціально-історичних процесів на основі володіння категоріально-поняттєвим апаратом філософії історії.	Семінари	Есе, дискусії, створення таблиці ключових понять, складання бібліографії	4
	Автономність та відповідальність:			
4.1	виконувати комплексні завдання та професійні обов'язки дослідника в галузі практичної та теоретичної філософії;	Самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, інтерактивна робота у малій групі та презентація її результатів	5
4.2	брати участь у роботі фахових аналітичних груп, вирішуючи типові і нестандартні задачі із всією повнотою відповідальності.	Семінари, самостійна робота	Усні доповіді, дискусії, інтерактивна робота у малій групі та презентація її результатів	5

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	2.6	3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	4.1	4.2
	Програмні результати навчання																		
ПРН 3. Знати основні етапи, напрямки в історії світової та вітчизняної філософії	+	+					+	+	+				+						+

ПРН 4. Аналізувати та коментувати літературу з філософської, соціокультурної та загальногуманітарної проблематики			+	+		+	+	+	+									+
ПРН 6. Мати обізнаність щодо основних напрямів, тенденцій, проблематики сучасної філософії	+	+	+			+	+	+	+	+			+	+				+
ПРН 8. Мати обізнаність у головних філософських методах і підходах, розуміти етико-практичну значущість філософського знання				+				+		+						+		+
ПРН 17. Мати навички участі в наукових та прикладних дослідженнях у галузі філософії.					+	+							+	+		+	+	+

7. Схема формування оцінки:

7.1. Форми оцінювання

Контроль знань здійснюється за системою ECTS, яка передбачає дворівневе оцінювання засвоєного матеріалу, зокрема **оцінювання теоретичної підготовки** – результати навчання (знання 1.1- 1.6), що складає 40% від загальної оцінки та **оцінювання практичної підготовки** – результати навчання (вміння 2.1-2.6); (комунікація 3.1-3.5); (автономність та відповідальність 4.1-4.2), що складає 60% загальної оцінки.

Оцінювання семестрової роботи:

Соціальна філософія:

1. **Усна доповідь, доповнення та участь у дискусіях на семінарах:** РН 1.2, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 2.4, 2.5, 2.6, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2 – усні доповіді всього – 7,5/10 балів; доповнення та участь у дискусіях всього – 2,5/5 балів.

2. **Конспекти першоджерел:** РН 1.4, 2.2 – всього 1,5/3 бали.

3. Індивідуальна самостійна робота:

1) **Написання філософських есе (одне з переліку тем):** РН 2.3, 3.5 – всього 1,5/3 бали

2) **Створення таблиць ключових понять:** РН 2.3, 3.5 – всього 2/3 бали.

3) **Складання бібліографій:** РН 2.3, 3.5 – всього 2/3 бали.

Контрольна робота (тестування): РН 1.1, 1.3, 1.5, 2.3 – 1/3 бали

Філософія історії:

1. **Усна доповідь, доповнення та участь в дискусіях на семінарах:** РН 1.2, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2, 2.4, 2.5, 2.6, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2 – 6/10 балів.

2. **Конспекти першоджерел:** РН 1.4, 2.2 – 2/3 бали.

3. Індивідуальна самостійна робота:

1) **Філософське есе (одне з переліку тем):** РН 2.3, 3.5 – 2/3 бали

2) **Інтерактивна робота у малій групі та презентація її результатів:** РН 1.6, 2.1, 2.2, 2.3, 2.4, 3.2, 3.3, 3.4, 3.5, 4.1, 4.2 – 4/6 балів

4. **Контрольні роботи:** РН 1.1, 1.3, 1.5, 2.3 – 4/8 балів

Семестрову кількість балів формують бали, отримані студентом у процесі засвоєння матеріалу з усіх (двох) частин навчальної дисципліни *Соціальна філософія та філософія історії*. Семестрова оцінка із двох частин: 50% балів усього курсу з частини *Соціальна філософія* та 50% балів усього курсу з частини *Філософія історії* і складається із балів, отриманих за 1) аудиторну роботу (усні доповіді, доповнення та участь в дискусіях на семінарах), 2) індивідуальну самостійну роботу (філософське есе та інтерактивні пари), 3) контрольні роботи.

Всі види робіт за половину семестру з кожної із двох частин мають в підсумку: мінімум – 18 балів, максимум – 30 балів. Разом: 36 і 60 балів.

У разі відсутності на семінарському занятті студент має відпрацювати завдання на семінар в письмовій формі.

Підсумкове оцінювання у формі іспиту:

Іспит у письмовій формі - РН 1.1, 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, 1.6, 2.1, 2.2 – 24/40 балів

Оцінювання на іспиті відбувається в письмовій формі. Білет складається з 3 питань, відповідь на перше питання може бути максимально оціненою у 14 балів, а на два інші питання – у 13 балів за кожне (тобто: 13+13=26 балів), що в загальному підсумку дає 40 балів за іспит.

Студент не допускається до іспиту, якщо під час семестру набрав менше, ніж 20 балів.

Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за іспит не може бути меншою 24 балів. У випадку, коли студент на іспиті набрав менше 24 балів, вони не додаються до семестрової оцінки (незалежно від кількості балів, отриманих під час навчального періоду). В відомості іспиту у колонці «бали за іспит» ставиться «0», а в колонку «підсумкова оцінка з дисципліни» переноситься лише кількість балів, отриманих під час семестру. Рекомендований мінімум допуску до іспиту – 36 балів.

Таким чином, підсумкова оцінка з дисципліни (мінімум 60, максимум 100 балів) складається із суми кількості балів за семестр (мінімум 36, максимум 60 балів) та іспит (мінімум 24, максимум 40 балів).

При простому розрахунку отримуємо:

	Семестрова кількість балів	Іспит	Підсумкова оцінка з дисципліни
<i>Мінімум</i>	36	24	60
Максимум	60	40	100

7.2 Організація оцінювання:

Семестрова робота (<i>частина: Соціальна філософія</i>)		Семестрова кількість балів за частину 1	
		Min – $36 \times 0,5 = 18$ балів	Max – $60 \times 0,5 = 30$ балів
Семінар	Усна відповідь протягом семестру	«3» x 5 = 15	«4» x 5 = 20
	Доповнення протягом семестру	«1» x 5 = 5	«2» x 5 = 10
Конспекти першоджерел	Перелік текстів*: 1) Сорокін П. Соціальна і культурна динаміка; 2) Попер К. Відкрите суспільство та його вороги * можливі й інші теми Друга половина семестру	«1» x 3 = 3	«2» x 3 = 6
Самостійна індивідуальна робота	Написання філософського есе з переліку тем**: 1) Відчуження та шляхи його подолання як проблема філософії марксизму; 2) Прояви соціальної солідарності у сучасному суспільстві; 3) Соціальні кола: утворення та перетини ** можливі й інші теми	«1» x 3 = 3	«2» x 3 = 6

	Друга половина семестру		
	Створення таблиці ключових понять з обраної теми і пошук їхніх еквівалентів іноземними мовами***. Перелік тем на вибір студента: 1) соціальна структура сучасного суспільства; 2) інституційні зміни; 3) соціальна модернізація *** можливі й інші теми	«2» x 2 = 4	«3» x 2 = 6
	Друга половина семестру		
	Складання бібліографії до обраної теми і написання анотацій до них****. Перелік тем на вибір студента: 1) філософія свободи; 2) філософія соціальних спільнот; 3) теорії соціальних систем **** можливі й інші теми	«2» x 2 = 4	«3» x 2 = 6
	Друга половина семестру		
Контрольна робота з частини 1-ї курсу (тестування)	<i>Перед екзаменом на останній лекції</i>	«2» x 1 = 2	«6» x 1 = 6
Загальна семестрова оцінка за частину «Соціальна філософія» без урахування коефіцієнту		36	60
Загальна семестрова оцінка за частину «Соціальна філософія» з урахуванням коефіцієнту 0,6		«36» x 0,5 = 18	«60» x 0,5 = 30

Семестрова робота (<i>частина: Філософія історії</i>)		Кількість балів за половину семестру	
		Min – 18 балів	Max – 30 балів
Аудиторна робота: усна доповідь на семінарі, доповнення, участь в дискусіях	До тем: 1-7 протягом частини семестру. У разі відсутності студента на занятті, теми необхідно відпрацювати в письмовому вигляді	«3» x 2 = 6	«5» x 2 = 10
Конспект першоджерела	Колінгвуд Р. Дж. Ідея історії (глави на вибір <i>протягом частини курсу</i>)	«2» x 1 = 2	«3» x 1 = 3

Індивідуальна самостійна робота	Філософське есе (одне з переліку тем) <i>протягом частини курсу</i> : 1) Історія та час 2) Важливість мікроісторії у контексті історичного процесу	«2» x 1 = 2	«3» x 1 = 3
	Інтерактивна робота у малій групі та презентація її результатів (<i>двічі за частину курсу</i>)	«2» x 2 = 4	«3» x 2 = 6
Контрольні роботи із частини курсу	<i>Двічі протягом половини семестру</i> : після тем: 1-3 і 4-7	«2» x 2 = 4	«4» x 2 = 8
Загальна семестрова оцінка за частину «Філософія історії»		18	30
Загальна семестрова оцінка з дисципліни «Соціальна філософія та філософія історії»		36	60
Іспит		24 1 24	40 1 40

Критерії оцінювання

Частина 1. Соціальна філософія

1. Аудиторна робота:

Усна відповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2-1 бал – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

Доповнення:

2 бали – доповнення змістовне, конструктивно доповнює обговорення теми

1 бал – доповнення змістовне

2. Конспект першоджерел:

2 бали – студент опрацював необхідний текст із цитуванням та відповідними власними зауваженнями та поясненнями

1 бал – студент законспектував текст без достатніх цитувань та пояснень

1 Самостійна індивідуальна робота у формі філософського есе:

2 бали – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати,

використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

1 бал – студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності та фрагментарність викладу

3. Створення таблиці ключових понять

3 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, коректно підбирає ключові поняття до теми, використовує фахові словники, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

2 бали – студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не використовувати фахові словники, в основному розкриває зміст поставленого завдання, однак допускає несуттєві неточності, однак в цілому демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи

1-0 балів – студент не володіє у достатньому обсязі навчальним матеріалом, або не використовує фахові словники, або не розкриває зміст поставленого завдання, або допускає суттєві неточності, не демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи

4. Складання бібліографії до обраної теми

3 бали – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, коректно підбирає першоджерела до теми, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

2 бали – студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але не згадує суттєві першоджерела, в основному розкриває зміст поставленого завдання, однак допускає несуттєві неточності, однак в цілому демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи

1-0 балів – студент не володіє у достатньому обсязі навчальним матеріалом, або не згадує суттєві першоджерела, або не розкриває зміст поставленого завдання, або допускає суттєві неточності, не демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи

5. Самостійна робота, підсумкова письмова робота у вигляді тестування:

6 балів – студент допускає не більше 20% помилок у тестовій роботі

5 балів – студент допускає не більше 40% помилок у тестовій роботі

4-3 бали – студент допускає не більше 60% помилок у тестовій роботі

2-0 балів – студент допускає понад 60% помилок у тестовій роботі

Частина 2. Філософія історії

1. Аудиторна робота:

Усна доповідь:

5 балів – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, використовуючи обов'язкову та додаткову літературу

4 бали - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу. Допускаються несуттєві неточності

3 бали – в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, не спирається на необхідну навчальну літературу, Має у відповіді суттєві неточності

2-1 бал – не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки у відповіді

Доповнення:

2 бали – доповнення змістовне, конструктивно доповнює обговорення теми

1 бал – доповнення змістовне

2. Конспект першоджерела (для тих, у кого недостатньо балів за частину курсу):

3 бали – студент опрацював необхідний текст із цитуванням та відповідними власними зауваженнями та поясненнями

2-1 бал – студент законспектував текст без цитувань та пояснень

3. Індивідуальна самостійна робота – філософське есе (одне) та інтерактивні пари (дві) за частину курсу:

3 бали – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

2-1 бал - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності та фрагментарність викладу

4. Контрольні роботи (двічі протягом семестру):

4-3 бали – студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, розкриваючи зміст поставлених питань

2-1 бал – студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, або ж намагається це робити; зміст завдання майже не розкрито, але є спроба виконання роботи

Кожне питання в екзаменаційній роботі (в білеті 3 питання):

14-10 балів студент у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно та

аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст поставленого завдання, правильно інтерпретує отримані результати, використовує обов'язкову та додаткову літературу, демонструє самостійність, достовірність, незаангажованість проведеного дослідження / письмової роботи

9-7 балів - студент у достатньому обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно його викладає, але може не вистачати аргументації в поясненнях, в основному розкриває зміст поставленого завдання, використовує обов'язкову літературу, демонструє самостійність та достовірність проведеного дослідження / письмової роботи. Допускаються несуттєві неточності

6-4 балів - в цілому володіє навчальним матеріалом, але не демонструє глибини знань, самостійності у вирішенні поставлених завдань, не спирається на необхідну навчальну літературу, робота містить суттєві неточності

3-0 балів - не в повному обсязі володіє матеріалом, фрагментарно та поверхово його викладає, недостатньо розкриває зміст поставлених питань. Має суттєві помилки в роботі. Демонструє не самостійність у виконанні завдань.

7.3 Шкала відповідності:

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
Частина 1. Соціальна філософія				
1	Тема 1. Соціальна філософія як система знань: предмет, методи, структура, функції	1		2
2	Тема 2. Основні парадигми соціального пізнання			4
3	Тема 3. Теорія історичного матеріалізму Карла Маркса	1	2	2
4	Тема 4. Теорія соціального реалізму Еміля Дюркгайма	2	2	2
5	Тема 5. Теорія соціальних форм Георга Зімеля	2		2
6	Тема 6. Теорія соціальної раціональності Макса Вебера	2	2	2
7	Тема 7. Теорія символічного інтеракціонізму Джорджа Герберта Міда	2		2
8	Тема 8. Теорія соціальних систем Толкота Парсонса	1	2	2
9	Тема 9. Конструювання соціального ладу	1		2
10	Тема 10. Суспільна значущість соціальних інститутів	1		2
11	Тема 11. Соціальна та інституційна свідомість	1		2
12	Тема 12. Інституційна дія та соціальна комунікація	2	2	2
13	Тема 13. Інституційні відносини і соціальний простір	2		2
14	Тема 14. Соціальні та інституційні норми і цінності	2		2
15	Тема 15. Соціальні організації та інституційна структура суспільства	1	2	2
16	Тема 16. Інституціоналізм як стратегія пізнання та	1	2	2

	інституційний дизайн			
17	Тема 17. Соціальна модернізація	1		2
18	Тема 18. Глобалізація	1		2
19	Тема 19. Свобода і відповідальність у сучасному суспільстві	1	2	2
20	Тема 20. Утворення соціальних спільнот: від общин до мереж	1		4
21	Тема 21. Соціальні чесноти	1		4
Частина 2. Філософія історії				
1	Тема 1. Філософія історії: поняття, предмет, етапи становлення. Історична свідомість людини та її компоненти: перцепція, пам'ять, фантазія. Актуальність філософії історії, її завдання	4	2	6
2	Тема 2. Премодерн: універсалізм процесу історії. Проблема єдності та багатоманітності всесвітньої історії	2	2	6
3	Тема 3. Модерн: культурно-цивілізаційні типології суспільств.	2	2	6
4	Тема 4. Постмодерністські впливи у контексті сьогочасного розуміння історії: історія як наука або історія як сюжетна література чи кінотекст?	4	2	6
5	Тема 5. Глобалізація/глокалізація: від витоків до перспектив соціально-історичних змін сучасності на макрорівні	4	2	4
6	Тема 6. Інформаційні суспільства й інформаціональність: історичні контури процесуальності спрямованої в майбутнє	4	2	4
8	Тема 7. Мікрорівень і мезорівень соціального життя у новітньому періоді історії: концепт «суб'єкт історії», феномени спільностей і мас	4	2	4
9	Інтерактивна самостійна колективна робота в малих робочих групах	4		4
10	Конспект першоджерела			2
11	Контрольні роботи (двічі протягом семестру)	4		
12	ВСЬОГО	60	30	90

Загальний обсяг навчальної дисципліни – **180 год.**, в тому числі:

Лекцій – **60 год.**

Семінари – **30 год.**

Самостійна робота – **90 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

До частини «Соціальна філософія»

Основна:

1. Бойченко М. І. Соціальна філософія: Підручник. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2020. 624 с.

2. Губерський Л., В. Андрущенко, М. Михальченко Соціальна філософія. Історія, теорія, методологія. Підручник для вищих навчальних закладів. Вид. 3-є, випр. та доп. Київ: Генеза, 2006. 656 с.
3. Шюц А, Лукман Т. Структури життєсвіту. / пер. з нім. і післям. В. Кебуладзе. Харків: Фоліо, 2018. 539 с.
4. Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / пер. з нім. Київ: Основи, 1998. 534 с.
5. Дюркгайм Е. Первісні форми релігійного життя: Тотемна система в Австралії / пер. з фр. Г. Філіпчука та З. Борисюк. Київ: Юніверс, 2002. 423 с.
6. Зимель Г. Філософія грошей. / пер. з нім. І. Андрущенко і В. Терлецького. Харків: Фоліо, 2019. 672 с.
7. Манхейм К. Ідеологія і утопія / пер. з нім.. Колісніченко А. І., Шкірчак С. І. Історія політичної думки ХХ-ХХІ століть у першоджерелах: [навчальний посібник]. Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2011. Том 1. С. 64-73.
8. Маркс К. Економічно-філософські рукописи 1844 року / пер. з нім. // Маркс К., Енгельс Ф. З ранніх творів. К.: Політвидав України, 1973. С. 520-532, 578-597.
9. Мід Дж. Г. Дух, самість і суспільство. З точки зору соціального біхевіориста / пер. з англ. К. : Український центр духовної культури, 2000. 374 с.
10. Парсонс Т. Соціальна структура і особистість / пер. з англ. К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2011. 338 с.

Додаткова:

1. Соціальна філософія: Короткий Енциклопедичний Словник. - Київ - Харків: Рубікон, 1997.
2. Сучасна зарубіжна соціальна філософія : Хрестоматія / Міжнародний фонд "Відродження" / Віталій Лях (упоряд.). К. : Либідь, 1996.
3. Сучасна зарубіжна філософія. Течії і напрями : Хрестоматія / Міжнародний фонд "Відродження" / С.Л. Удовік (ред.), В.В. Лях (упоряд.), В.С. Пазенок (упоряд.). К. : Ваклер, 1996
4. Філософський словник соціальних термінів. Х.: Корвін, 2002.
5. Філософія. Хрестоматія / Подільська держ. аграрно-технічна академія / Іван Васильович Демчик (упоряд.). 2. вид. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2000.
6. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму. 2 вид., перероб. К. : Критика, 2001. 272 с.
7. Бауман З. Плинні часи. Життя в добу непевності / пер. з англ. А. Марчинського. К.: Критика, 2013. 176 с.
8. Бек У. Влада і контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія / пер. з нім. О. Юдіна. Київ: Ніка-Центр, 2011. 408 с.
9. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція. / пер. з фр. В. Ховхун. Київ: Видавництво. Соломії Павличко «Основи», 2004. 230 с.
10. Бурдьє П. Практичний глузд / Пер. з фр. О. Йосипенко, С. Йосипенка, А. Дондюка. Київ: Український центр духовної культури, 2003. 530 с.
11. Вебер М. Господарство і суспільство / пер. з нім. К.: Всесвіт, 2012. С. 23-58, 184-216.
12. Габермас Ю. До реконструкції історичного матеріалізму / пер. з нім. В.Купліна. К. : Дух і Літера, 2014. 320с.
13. Горкгаймер М. Критика інструментального розуму / пер. з нім. М. Култаєвої. Київ : ППС-2002, 2006. 282 с.
14. Зінченко В., Базелюк Н., Бойченко М. та ін. Стратегії вищої освіти в умовах інтернаціоналізації для стійкого розвитку суспільства: Монографія / за ред. В. Зінченка. Київ : Інститут вищої освіти НАПН України, 2020. 199 с.
15. Крістева Ю. Полілог / пер. з фр. П. Таращука. К. : Юніверс, 2005. 480 с.
16. Луман Н. Поняття цілі та системна раціональність: щодо функції цілей у соціальних системах / пер. з нім. М. Бойченка та В. Кебуладзе. К.: Дух і Літера, 2011. С. 211-282.
17. Луман Н. Реальність мас-медіа. / пер. з нім. за ред. Іванова В. та Мінакова М. Київ: ЦВП, 2010-158 с.
18. Маркузе Г. Структура інстинктів і суспільство: Філософське дослідження вчення Зигмунда Фрейда / пер. з англ. О. Юдін. Київ: Ніка-Центр, 2010. 248 с.

19. Норт Д., Волліс Дж., Вайнгест Б. Насильство та суспільні порядки. Основні чинники, які вплинули на хід історії / пер. з англ. Т. Цимбал. К. : Наш Формат, 2017. 352 с.
20. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги : в 2 т. Т. 1.: У полоні Платонових чар / пер. з англ. О. Коваленка. К. : Основи, 1994. 444 с.
21. Рікер П. Ідеологія та утопія / пер. з франц. К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2005. 386 с.
22. Тейлор Ч. Секулярна доба. Книга перша / пер. з англ. О. Панича. К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2013. 664 с.
23. Турен А. Повернення дівця / пер. з фр. О. Гуджен, О. Подемченко, Т. Шваб. К. : Альтерпрес, 2003. 320 с.
24. Фромм Е. Втеча від свободи / пер. з англ. М. Яковлева. Харків: Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. 288 с.
25. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії / пер. з англ. Т. Цимбала і Р. Корнути. Київ: Наш Формат, 2019. 608 с.
26. Шаповал М. Загальна соціологія. Прага, 1934. 238 с.
27. Штомпка П. Соціальний капітал. Теорія міжособистісного простору. / пер. з польської М. Яковини. Київ: Дух і Літера, 2022. 400 с.
28. Ясперс К. Психологія світоглядів / пер. з нім. О. Кислюка, Р. Осадчука. К.: Юніверс, 2009. 464 с.
29. Eisenstadt S. N. Comparative Civilizations and Multiple Modernities A Collection of Essays. Leiden; Boston: Brill, 2003. 488 p.

До частини «Філософія історії»

Основна:

1. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму. Друге, перероблене видання / Бенедикт Андерсон. – Київ. : КРИТИКА, 2001. – 276 с.
2. Арент Х. Джерела тоталітаризму / Ханна Арент. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2002. – 539 с.
3. Арент Г. Минуле, сучасне, майбутнє. К.2001
4. Габермас Ю. Структурні перетворення у сфері відкритості : дослідження категорії громадянське суспільство / Юрген Габермас. – Львів : Літопис, 2000 – 318 с.
5. Бауман З. Плинні часи. Життя в добу непевності / пер. з англ. А. Марчинського. К.: Критика, 2013. – 176 с.
6. Бек У. Влада і контрвлада у добу глобалізації. Нова світова політична економія / пер. з нім. О. Юдіна. Київ: Ніка-Центр, 2011. – 408 с.
7. Бойченко І.В. Філософія історії (підручник) / І.В. Бойченко. – Київ: Знання, 2000. – 723 с.
8. Богачов А. Досвід і сенс / Андрій Богачов. – Київ: Дух і літера, 2012. – 336 с.
9. Бодріяр Ж. Симулякри і симуляція. / пер. з фр.В. Ховхун. Київ: Видавництво. Соломії Павличко «Основи», 2004. – 230 с.
10. Гантінгтон С. П. Універсальна цивілізація? Модернізація та вестернізація / С. П. Гантінгтон // Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку. – Львів : Кальварія, 2006.
11. Гіденс Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя / Ентоні Гіденс. – К. : Альтерпрес, 2004. – 100 с.
12. Доманська Е. Історія та сучасна гуманітаристика: дослідження з теорії знання про минуле / Ева Доманська; пер. з польськ. та англ. В. Склокіна; наук. ред. В.Склокін, С.Троян. – К.: Ніка-Центр, 2012. – 264 с.
13. Жижек С. Дразливий суб'єкт: відсутній центр політичної онтології. – К. ППС-2002, 2008.
14. Канкліні Н.Г. Уявлена глобалізація / Нестор Гарсія Канкліні. – К. : Видавництво Анетти Антоненко; К. : Ніка-Центр, 2016. – 256 с.
15. Кастельс М. Інтернет-галактика. Міркування щодо Інтернету, бізнесу і суспільства / Мануель Кастельс, Пекка Хіманен. – К. : „Видавництво „Ваклер” у формі ТОВ, 2007. – 304с. – (Cogitatio nova).
16. Кастельс М. Інформаційне суспільство та держава добробуту. Фінська модель / Мануель Кастельс. – К. : „Видавництво „Ваклер” у формі ТОВ, 2006. – 256 с. – (Cogitatio nova).
17. Козеллек Р. Минуле Майбутнє. К. Дух і літера. К.,2005.
18. Козеллек Р. Часові пласти. Дослідження з теорії історії–К. Дух і Літера, 2006.

19. Колінгвуд Р. Дж. Ідея історії. К., 1996.
20. Колодко, Гжегож В. Глобалізація і перспективи розвитку постсоціалістичних країн / Колодко, Гжегож В. – К. : Основні цінності, 2002. – 248 с. – (Сер. «Сучасна думка»).
21. Маркузе Г. Структура інстинктів і суспільство: Філософське дослідження вчення Зигмунда Фрейда / пер. з англ. О. Юдін. Київ: Ніка-Центр, 2010. 248 с.
22. Ортега-і-Гассет Х. Бунт мас. Нью-Йорк, 1965. 158 с.
23. Поппер К. Злиденність історизму. К. : Абрис, 1994. 192с.
24. Рікер П. Історія та істина / Поль Рікер. – Київ, КМ Academia: Пульсари, 2001. – 393 с.
25. Рюзен Й. Нові шляхи історичного мислення. Львів, Літопис, 2010.
26. Тойнбі А. Дж. Дослідження історії в 2-х т., К. 1995.
27. Тьоніс Ф. Спільнота та суспільство / Фердинанд Тьоніс ; [пер. з нім. Н. Комарова, О. Погорілий]. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2005. – 262 с.
28. Філософія історії, Розділ 5 (авторка – В. Якубіна): С. 185-232.// Теоретична і практична філософія : навч. посіб. заг.ред. Л.О. Шашкової. - К. : ВПЦ "Київський університет", 2017. – 463 с.
29. Філософія як історія філософії: підручник / Бичко А.К., Бичко І.В., Табачковський В.Г., Ярошовець В.І – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 648 с.
30. Фрейд З. Вступ до психоаналізу. Лекції зі вступу до психоаналізу з новими висновками / Зигмунд Фрейд. – К. : Основи, 1998. – 709 с.
31. Фукуяма, Ф. Чи почалася історія знову? К. : Дух і літера, 2004.
32. Хейлз Кетрін Н. Як ми стали постлюдством: Віртуальні тіла в кібернетиці, літературі та інформатиці / Кетрін Н. Хейлз. – К. : Ніка-Центр, 2002. – 430 с.
33. Яковенко Н. Вступ до історії / Наталя Яковенко. – К.: Критика, 2007. – 376 с.
34. Якубіна В. Л. Еволюція концепту масовості: хода від психосоматичного тлумачення до соціально-філософського виміру // Альманах «Філософські проблеми гуманітарних наук», КНУ ім. Тараса Шевченка – К. : 2007. – № 12-13. – С. 194-197.
35. Якубіна В. Л. Нові виклики для гуманітаристики постнормальних часів та інтерактивні відповіді сучасної філософії історії // Альманах „Філософські проблеми гуманітарних наук”, КНУ імені Тараса Шевченка – К. : Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2018. – № 1(27). – С. 38-41.
36. Ящук Т.І. Філософія історії. Курс лекцій / Тамара Іванівна Ящук. – К.: Либідь, 2004, – 536 с.

Додаткова:

1. Bell D. The Coming of Post-Industrial Society: A Venture in Social Forecasting. Basic Books. NY (1999)
2. Danto C.A. Analytical Philosophy of History: University Press (1965)
3. Drucker P.F. Post-Capitalist Society. -N. -Y.: Harper Business (1993)
4. Castells M. Information Age: Economy, Society and Culture : trilogy / Manuel Castells. – Blackwell Publishing Ltd, 2004.:
5. V. 2. – The Power of Identity-2nd ed. p. cm. – 2004. – 537 p.
6. Gumbrecht H.U. Our Broad Present: Time and Contemporary Culture (Insurrections: Critical Studies in Religions, Politics, and Culture) / Hans Ulrich Gumbrecht. – New York, Columbia University Press (2014)
7. McLuhan M. The Gutenberg Galaxy: The Making of Typographic Man. — Toronto : Univ. of Toronto Press (1962)
8. Robertson Roland and White Kathleen M. Globality and Modernity, Sage Publications, London (2002)
9. White H. Metahistory. The Historical Imagination in Nineteenth-Century Europe. The Johns Hopkins University Press (1973)